

A Comparative Study into Early Learning Skills of Five-Six-Year Old Children and Their Social Adaptation and Skills

Adalet KANDIR*

Maide ORÇAN**

ABSTRACT: This study aims to investigate the relationship between the early learning skills of five or six-year-old children and their social adaptation and skills. The sampling of the study consisted of 97 children at the age of five-six attending to the kindergartens of primary schools acting under the Ministry of Education and their parents in Selçuklu, in the city of Konya. In the analysis of the data, frequencies and percentages pertaining to children and parents were given and also correlation values about relationship between early learning skills and social adaptation and skills were analyzed. As a conclusion, it was determined that there is a positive relation between early learning skills scores and social adaptation skills scores.

Key words: Early learning skills, thinking skills, language skills, number skills and social adaptation and skills

SUMMARY

Purpose and significance: This study aims to investigate the relationship between the early learning skills of five or six-year-old children and their social adaptation and skills. Children process and respond to the information which they gather through the interaction with their surroundings. They need a good many cognitive activities and thinking skills when solving a problem, which is not possible unless they develop early learning skills and social competence. This infrastructure needs to be constructed in their early years, and it is important for both children themselves and the others to recognize the value of developing early learning skills and social adaptation and skills.

Methods: A general survey method was used in the study. The sampling of the study consisted of 97 children at the age of five-six attending to the kindergartens of primary schools acting under the Ministry of Education and their parents in Selçuklu, in the city of Konya. The data of the study was collected; through “Test of Early Learning Skills”, developed by Somwari (1977) and adapted into Turkish by Başaran (2006), through “Social Adaptation and Skills Scale”, developed by Işık (2007), and through “General Information Form” comprising demographic information concerning children and their parents. The data of the study was analyzed by computing frequency and percentage dispersions, means and standard deviations and correlation values.

Results: As a result of the study it was found that thinking skills sub scores and number skills sub scores of the participants had increased as their social adaptation and skills scores got higher. Similarly, the children’s total early learning skills scores were found to have increased in accordance with the rise in their social adaptation and skills scores. On the other hand, it was found that there wasn’t any significant relationship between the children’s social adaptation and skills sub scores and their languages skills sub scores. Another finding of the study was that there wasn’t any significant relationship between the children’s social discordance sub scores and their thinking skills sub scores, language skills sub scores, number skills sub scores and total early learning skills scores. As far as gender is concerned, social adaptation and skills, thinking skills, language skills and number skills scores of the girls were found to be significantly higher than the scores of the boys while there wasn’t any significant difference in the other comparisons. According to the pre-school beginning age group of the children, there wasn’t any significant difference between their beginning ages and their socially adaptation or discordance skills.

Discussion and Conclusions: In view of these findings, it was concluded that there was a positive relationship with the social adaptation and skills scores of the children and their thinking, number and early learning skills scores and that social adaptation and skills should be taken into consideration comprehensively in curriculums in order for children to gain achievements in early learning skills.

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, akandir@gazi.edu.tr

** Araş. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, orcan@selcuk.edu.tr

Beş-Altı Yaş Çocuklarının Erken Öğrenme Becerileri ile Sosyal Uyum ve Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

Adalet KANDIR*

Maide ORÇAN**

ÖZ: Bu araştırma beş-altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerileri ile sosyal uyum ve becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Konya ili Selçuklu İlçesi Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okulu anasınıflarına devam eden beş-altı yaşlarındaki 97 çocuk ve bu çocukların anne babaları oluşturmuştur. Araştırma verilerinin analizinde; çocuklara ve anne babalara ilişkin demografik bilgilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar verilmiş, ayrıca erken öğrenme becerileri ve sosyal uyum ve becerileri arasındaki ilişkiye ait korelasyon değerleri hesaplanarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların erken öğrenme beceri puanları ile sosyal uyum ve beceri puanları arasında pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Erken öğrenme becerileri, düşünme becerileri, dil becerileri, sayı becerileri, sosyal uyum ve becerileri

GİRİŞ

Yaşamın ilk altı yılını kapsayan okul öncesi dönem, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişiminin hızlı olduğu, karakter ve kişilik yapısının şekillenmeye başladığı bir dönemdir. Bu nedenle okul öncesi dönemde, çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır (Kağıtçıbaşı, 1989; Razon, 1987).

Çocuğun erken yaşlarda desteklenmesi onun gelecek yaşamında daha başarılı, kendine yeten, kendini ifade edebilen, olumlu kişilik özelliklerine sahip bir birey olarak yetişmesinde etkili olacaktır. Kaliteli erken çocukluk eğitiminin bilişsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişime katkısı dikkate alındığında, bu dönemde verilen eğitimin gelecekteki toplum sağlığı açısından da ne kadar etkili olduğu gözden kaçırılmamalıdır (Kandır, 2001).

Erken dönemde gelişim ve öğrenme arasında bir paralellik söz konusudur ve çocuklardaki gelişimin en iyi yolu öğrenme ile gerçekleşmektedir. Öğrenme becerilerinin gelişimi, bilginin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Erken öğrenme becerileri temel olarak düşünme, dil ve sayı becerilerinden oluşmaktadır. Bu beceriler birbirleri ile etkileşim halindedir. Düşünme becerileri çocukların “neyi bilme” kadar “nasıl bilme” yani -öğrenmeyi öğrenmek- üzerine odaklıdır (Glevey, 2008; Wegerif, 2007). Düşünme becerileri Nickerson’unun da belirttiği gibi araştırmacıların çoğunluğu tarafından problem çözme, karar verme, kritik düşünme, mantıksal muhakeme (logical reasoning) ve yaratıcı düşünme gibi “daha yüksek seviyede” etkinlikler içeren bir kavram olarak kabul edilir. McGuinness de farklı araştırmacıların düşünmenin farklı sınıflandırmalarını ortaya koyduğunu belirtmektedir. Düşünme becerileri; bilgi toplama, bilgi sıralama, bilgiyi analiz etme, bilgiden sonuç çıkarma, yeni düşünceler (beyin fırtınası), problem çözme, neden sonuç belirleme, seçenekleri değerlendirme, planlama ve hedefler koyma, gelişmeleri izleme, karar verme, gelişmeler/ilerlemeler üzerinde düşünme gibi özellikleri içerir (Wilson, 2000).

Düşünme becerileri, dünyayı mantıklı hale getirmeye çalışan çocuk için gereklidir. Çocuklar, çevreleriyle etkileşim aracılığıyla topladıkları bilgiyi, işlerler ve tepki gösterirler. Çocukların, bir problem çözümü esnasında, onlara yardım eden birçok bilişsel etkinliğe ve düşünmeye ihtiyaçları vardır. Çocuklar, nasıl bilgi edinileceğini ve bilginin öneminin ne olduğunu kendilerinin belirleyebilmesine gereksinim duyarlar. Düşünme becerileri gelişmeden onlar bunu yapamazlar. Bu alt yapı, erken yıllarda gelişmeyi gerektirir ve çocuklar için düşünme becerilerinin, kendileri ve diğerleri tarafından değerli olduğunun anlaşılması önemlidir (Benson, 2008).

Çocukların öğrenme becerilerinin gelişiminde dilin etkisi de yadsınamayacak bir gerçektir. Dil en önemli anlaşma ve iletişim aracıdır. Çocuklar dil sayesinde öğrendiklerini karşı tarafa aktarabilirler, kendi durumlarını değerlendirebilirler, düşüncelerini düzenleyebilirler, sonuca gidebilirler ve sonra da sebepleri açıklayabilirler. Bütün bilişsel beceriler algılama, sonuç çıkarma, bağlantılar kurma,

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, akandir@gazi.edu.tr

** Araş. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, orcan@selcuk.edu.tr

karşılaştırma, genelleme, sınıflama, anlatma, problem çözme vb. yetenekleri oluşturup geliştirme dille gerçekleşir. Piaget'e göre dil ve düşünce birbiriyle yakından ilişkilidir. Dil "biliş" demektir ve insanların öğrenme, düşünme ve hatırlamasının en önemli yoludur. Düşünce ve dil gelişimini birbirinden soyutlamak mümkün değildir. Her ikisi de birbirini tamamlayan ve birbirine paralel giden gelişmelerdir (Karagöz, 2005).

Okul öncesi dönem, çocuğun etkin olarak öğrenme becerilerini edindiği ve temel kavramları kazandığı, gelişimin en hızlı olduğu dönem olduğundan, çocuğun daha sonraki yıllarda kullanacağı matematiği anlayabilmesi için bu dönemde, gerekli düşünme yöntemlerinin ve becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Matematik ve diğer bilimlerin anlaşılmasında gerekli olan temel becerilerin bu dönemde kazandırılmasıyla, çocuğun daha sonraki okul yaşamı için gerekli olan matematik bilgisinin ve kavramlarının temeli oluşturulmaktadır. Bu durum çocuğun daha sonraki öğrenim yaşantısını kolaylaştırarak başarıyı arttıracak, problem çözme becerilerini kazandırarak üretken ve verimli olmasını sağlayacaktır. Matematik çocukların çevrelerini ve fiziksel dünyayı anlamalarına yardım eder. Matematik deneyimleri aracılığıyla çocuklar karşılaştırma yapmayı, benzerlik ve farklılıkları ayırt etmeyi, kategoriler içindeki bilgiyi düzenlemeyi, veri ölçmeyi ve problemleri çözmeyi öğrenir. Çocuklar zaman, alan, sayılar, ölçme ile ilgili sözcük ve becerileri gittikçe geliştirmeyi, modelleri tanımlamayı, düzenleme ve yerleştirme hakkında konuşmayı öğrenirler (http://www.dhs.dc.gov/dhs/lib/dhs/pdfs/child/dclearningstandards_numb2_05-005_document.pdf)

Baroddy ve Hughes; sayı kavramının, birçok matematiksel kavramın kazanılmasında ve birtakım matematiksel becerilerin elde edilmesinde anahtar kavram olduğunu vurgulamıştır (Akt: Develi ve Orbay, 2002). Çocukların, sayının anlamını kazanmadan önce sayma, eşleştirme, grublama, karşılaştırmayla ilgili yaşantıları kazanmaları gerekir. Piaget'e göre, çocuğun herhangi bir matematiksel işlemi anlayabilmesi için, önce bire-bir eşleme yapması ve sayı korunumunu kazanması gerekir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar sayı korunumunu kazanamamış olmakla birlikte, iki tür objeyi bire-bir eşleyerek sayabilirler. Sayısal düşünme yeteneği, basit bir şekilde sayılarla çalışmayı, sayıları kullanmayı, ilişkilerini anlamayı içerir ve sayıları (miktarları, ilişkileri, araçları tanımlar) farklı kullanmayı anlama ile ilgilidir. Sayı kavramı doğru olarak ve çok iyi bir şekilde sayma yeteneğidir ve sayma bir beceridir. Çocuklarda sayı kavramı, matematik üzerinde düşünme, açıklama ve tartışma için çocukları cesaretlendiren etkinlikler ile geliştiğinden öğretmenlerin ve sınıf ortamlarının çocukların sayı kavramının gelişiminde esas olduğu kabul edilmektedir (<http://teacherlink.ed.usu.edu/tlresources/reference/EarlyMath/06ThinkingMath.html>).

Okul öncesi çocuklar Piaget'nin isimlendirdiği işlem öncesi dönemdedirler ve bir şeylerin nasıl olduğunu öğrenmeleri için çevrelerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bruner çocukların bulundukları düzeye uygun bir şekilde öğrenme yaşantıları sunulduğunda çocuklara birçok şeyin öğretilebileceğini savunmuştur. Dolayısıyla, erken dönemde, çocukların aktif olarak öğrenme becerilerinin gelişimi üzerinde durulması onların farklı yapısal deneyimler kazanmalarını sağlayacaktır (Eastman, 2001; Orçan, 2009).

Piaget gibi, Vygotsky de çocukların düşünmesi üzerine çalışmıştır. İşbirliği yapma ve iletişim kurma bunun yanında, planlama ve ilerisini düşünmek için kapasite sergileme yolları geliştirildiğini savunmuştur. Dil özellikle Vygotsky'nin çalışması için önemlidir. Vygotsky'e göre konuşma, hem çocuğun sosyal olarak etkileşimini sağlar, hem de düşünmesini kolaylaştırır (Charlesworth, 2005; Charlesworth ve Radeloff, 1991).

Vygotsky bilişsel gelişimin çevre ve kültür içinde bireyin sosyal etkileşimleri üzerine temellendirildiğini savunmuştur. Sosyalleşme çocuk gelişiminde en önemli süreçlerden birisidir. Yalın bir anlatımla, bireyin özellikle de çocukların belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları süreçtir. Sosyalleşme, insanın içinde yaşadığı topluma uyması, birlikte yaşadığı insanlarla geçinmeyi öğrenmesi demektir. Bu da bireyin içinde bulunduğu toplumun kültür değerlerini kazanması ile mümkün olur (Baymur, 1961; Çimen, 2000).

Çocuk sosyalleşme döneminde en yakın çevresi olan anne-babaları, öğretmenleri, akrabaları ve akranları ile sürekli etkileşim halindedir. Sosyalleşme öğrenme yoluyla gerçekleşir. Sosyalleşme süreci içinde bazen çocuk öğrendiğinin farkında olmayabilir. Öğrenme, doğumdan yaşamın sonuna kadar devam eder. Bu süre içinde çocuğun anne-babasıyla etkileşimi, onun sosyalleşmesinde önemli rol oynar. Özellikle küçük çocuklarda taklit yoluyla öğrenme oldukça yaygındır. Bu nedenle anne-babaların davranışlarıyla çocuklarına iyi birer model olmaları gerekir. Araştırma bulguları,

sosyalleşme sürecinin gerçekte doğumdan hemen sonra başlayıp, bireyi yaşamı boyunca etkilediğini ve davranış kalıplarının çocuğun ilk çocukluk döneminde belirgin hale geldiği yönündedir. Öncelikle aile ve daha sonra okul, çocuğun yaşamı algılama ortamıdır. Birey tüm yaşamı boyunca çevresini algılama ve uyum gösterme çabası içerisinde. Bu nedenle çocukla ilgili tüm yetişkinlerin bu bilinçle çevreyi düzenlemeleri gerekmektedir (Çağdaş, 1997; Gander ve Gardiner, 2001; Özbay, 2003).

Sonuç olarak; çocuklar, çevreleriyle etkileşim aracılığıyla topladıkları bilgiyi işlerler ve tepki gösterirler. Çocukların, bir problem çözümü esnasında, onlara yardım eden birçok bilişsel etkinliğe ve düşünmeye ihtiyaçları vardır. Çocuklar, nasıl bilgi edinileceğini ve bilginin öneminin ne olduğunu kendilerinin belirleyebilmesine gereksinim duyarlar. Erken öğrenme becerilerini ve sosyal becerilerini geliştirmeden bunu yapamazlar. Bu alt yapı, erken yıllarda gelişmeyi gerektirir. Çocuklar için erken öğrenme becerileri ve sosyal becerilerin, kendileri ve diğerleri tarafından değerli olduğunun anlaşılması önemlidir. Bu bağlamda, bu araştırmada çocukların erken öğrenme becerileri ile sosyal uyum becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma çocukların erken öğrenme becerileri ve sosyal uyum becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapıldığından ilişkisel tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Konya ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden beş-altı yaş çocukları oluşturmuştur. Bunun için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, merkeze bağlı Selçuklu İlçesi'nde bulunan ilköğretim okullarının listesi elde edilmiştir. Bu listeden, anasınıfına devam eden çocuk sayısı 50'nin üzerinde olan ilköğretim okullarının anasınıfları arasından tesadüfî örnekleme yöntemi ile sekiz anasınıfı belirlenmiştir. Belirlenen anasınıflarına devam eden 97 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak; çocukların cinsiyeti, doğuş sırası, okul öncesi eğitime devam etme süreleri, anne-babalarının yaşları ve öğrenim durumlarını içeren "Genel Bilgi Formu", çocukların erken öğrenme becerilerini tespit etmek için "Erken Öğrenme Becerileri Değerlendirme Ölçeği (Early Learning Skills-TELS)" ile çocukların sosyal uyum becerilerini tespit etmek için "Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği (SUBÖ)" kullanılmıştır.

Erken Öğrenme Becerileri Değerlendirme Ölçeği-EÖBÖ (Early Learning Skills-TELS)

Somwari (1977) tarafından geliştirilen Erken Öğrenme Becerileri Değerlendirme Ölçeği; Düşünme, Dil ve Sayı becerileri alt bölümlerinden oluşmaktadır. Ölçeğin her alt bölümü 18 maddeden oluşmuş toplam 54 madde bulunmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Kanada ve Amerika'da yapılmıştır. Ölçeğin 1978 yılında norm çalışması yapılmıştır. Ölçeğin amacı; çocuğun öğrenme becerilerine ilişkin bireysel yeteneklerini ve eğitim gereksinimlerini belirlemek, öğretmenlerin çocukların öğrenme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim gereksinimlerine uygun bir eğitim programı hazırlanmasına ya da hazırlanan eğitim programlarının değerlendirilmesine yardımcı olmaktır. Erken Öğrenme Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (Early Learning Skills-TELS) Türk çocukları için geçerlik ve güvenirlik çalışması Başaran (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçeğe ilişkin Cronbach alfa değerleri; Düşünme Alt Ölçeği için $\alpha=.76$, Dil Alt Ölçeği için $\alpha=.51$, Sayı Alt Ölçeği için $\alpha=.80$ ve EÖBÖ toplam ölçek için $\alpha=.86$ 'dır. Buna göre ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir (Başaran, 2006).

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği (SUBÖ)

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Ömeroğlu ve Kandır (2005) tarafından ilköğretim öğrencileri için Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk ve Sınırlı Sosyal Uyum olmak üzere üç alt faktör toplanarak oluşturulmuştur. Ölçek yedi-on bir yaş aralığındaki çocuklara, anne-babalarından veya öğretmenlerinden bilgi alınarak uygulanmaktadır (Akt. Işık, 2007). Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği'nin beş-altı yaş çocukları için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Işık (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçek beş-altı yaşındaki çocuklara öğretmenlerinden bilgi alınarak uygulanmıştır. SUBÖ; Sosyal Uyum Alt Faktörü ve Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü'nden oluşmaktadır. SUBÖ, Sosyal Uyum Alt Faktörü 17 maddeden ve Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü 8 maddeden olmak üzere toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Uygulama yapılan gruplarda Sosyal Uyum

ve Beceri Ölçeği puanlarının güvenilirliği için Cronbach alfa değerleri Sosyal Uyum alt faktörü için .93, Sosyal Uyumsuzluk alt faktörü için .83 olarak bulunmuştur. Uygulamalarda alfa değerlerinin yüksek çıkması, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir (Işık, 2007).

Verilerin Analizi

Genel Bilgi Formu ile toplanan çocukların cinsiyetleri, doğuş sıraları, okul öncesi eğitime devam etme süreleri ile anne babalarının yaşları ve öğrenim durumlarına ilişkin verilerin analizinde frekans ve yüzdelik dağılımlar kullanılmıştır.

Araştırma için kullanılan ölçeklerden öncelikle alt ölçeklere ve toplam ölçeklere ilişkin puanlar elde edilmiş, daha sonra bu puanlar SPSS 13,0 paket programına aktarılmıştır.

Erken öğrenme becerileri ve sosyal uyum ve becerileri toplam puanları ve alt ölçek puanlarının ilişkisi için korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca cinsiyet ve okula başlama yaşı değişkenlerinin farklılık yaratıp yaratmadığı Many Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

Araştırmada önem düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş-altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerileri ile sosyal uyum ve becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmek amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara; çocuklara ve anne-babalara ilişkin genel bilgilere Tablo 1-Tablo 5 arasında, çocukların erken öğrenme becerileri ve alt becerileri ile sosyal uyumlu ve uyumsuzluk becerilerine ilişkin bulgulara Tablo 6-Tablo 7’de, çocukların cinsiyete ve okul öncesi eğitime başlama yaşına göre sosyal uyumlu, sosyal uyumsuzluk becerileri, erken öğrenme becerileri ve alt becerilere ilişkin bulgulara ise Tablo 8 ve Tablo 9’da yer verilmiştir.

Çocuklara ve Anne-Babalara İlişkin Genel Bilgiler

Araştırmaya alınan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	53	54.6
Kız	44	45.4
Toplam	97	100

Tablo 1 incelendiğinde, örneklem grubundaki çocukların % 54,6’sının erkek çocuklardan ve % 45,4’ünün kız çocuklarından oluştuğu görülmektedir. Buna göre kız ve erkek çocuklarının dağılımlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Çocukların Doğuş Sırasına Göre Dağılımı

Çocukların Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olma Durumu	N	%
Birinci çocuk	59	60.8
İkinci çocuk	24	24.7
Üçüncü çocuk	10	10.3
Dördüncü çocuk	4	4.1
Toplam	97	100

Tablo 2’ye göre, çocukların %60,8’inin birinci çocuk ve % 24,7’sinin ikinci çocuk olduğu gözlenmektedir. Buna göre çocukların çoğunluğunun ilk çocuk olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Çocukların Okul Öncesi Eğitime Devam Etme Sürelerine Göre Dağılımı

Okulöncesi Eğitime Devam Etme Süreleri	N	%
Dört yaşından itibaren	5	5.2
Beş yaşından itibaren	6	6.2
Altı yaşından itibaren	86	88.7
Toplam	97	100

Tablo 3'e bakıldığında, çocukların % 88,7'sinin altı yaşından itibaren, % 6,2'sinin beş yaşından itibaren ve % 5,2'sinin dört yaşından itibaren bir okul öncesi eğitim kurumuna devam ettikleri görülmektedir. Bu dağılıma göre çocukların büyük bir çoğunluğunun (%88,7) daha önce okul öncesi eğitim kurumuna devam etmedikleri söylenebilir.

Tablo 4. Çocukların Anne ve Babalarının Yaşlarına Göre Dağılımı

Anne-Baba Yaşı	Yaş Aralıkları	N	%
Anne Yaşı	20 ile 25 yaş arası	16	16.5
	26 ile 35 yaş arası	65	67.0
	36 ile 45 yaş arası	16	16.5
	46 yaş ve üstü	0	0,0
	Toplam	97	100
Baba Yaşı	20 ile 25 yaş arası	2	2.1
	26 ile 35 yaş arası	63	64.9
	36 ile 45 yaş arası	30	30.9
	46 yaş ve üstü	2	2.1
	Toplam	97	100

Tablo 4'e göre, annelerin % 67,0'ı ve babaların % 64,9'u 26 ile 35 yaş grubunda; babaların % 30,9'u ve annelerin % 16,5'i 36 ile 45 yaş grubu; annelerin % 16,5'i ve babaların % 2,1'i 20 ile 25 yaş grubunda; babaların % 2,1'i 46 yaş ve üzeri grupta olduğu gözlenirken bu yaş grubunda anne bulunmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre anne ve babaların çoğunluğunun 26 ile 35 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir.

Tablo 5. Anne Babanın Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

	Öğrenim Durumu	N	%
Anne	Okur-Yazar değil	1	1.0
	Okur-Yazar	1	1.0
	İlkokul	49	50.5
	Ortaokul	9	9.3
	Lise	25	25.8
	Üniversite-Yüksekokul	11	11.3
	Lisansüstü	1	1.0
	Toplam	97	100
Baba	Okur-Yazar	1	1.0
	İlkokul	28	28.9
	Ortaokul	11	11.3
	Lise	31	32.0
	Üniversite-Yüksekokul	22	22.7
	Lisansüstü	4	4.1
	Toplam	97	100

Tablo 5 incelendiğinde, annelerin; % 50,5'inin ilkokul, % 25,8'inin lise, % 11,3'ünün üniversite-yüksekokul ve % 9,3'ünün ortaokul mezunu olduğu belirlenirken, babaların ise; % 32,0'ının lise, % 28,9'unun ilkokul, % 22,7'sinin üniversite-yüksekokul, % 11,3'ünün ortaokul ve % 4,1'inin

lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Buna göre annelerin ortalama yarısının ilkökul mezunu olduğu, babaların ise; lise, ilkökul ve üniversite-yüksekökul mezunu olma durumlarının birbirlerine yakın oranda olduğu söylenebilir.

Erken Öğrenme Becerileri Ölçeği (EÖBÖ) ve Alt Ölçekleri ile Sosyal Uyum ve Becerileri Ölçeği (SUBÖ) Alt Faktörlerine İlişkin Bulgular

Tablo 6. *Çocukların Erken Öğrenme Becerileri Ölçeği ve Alt Ölçek Puanları ile SUBÖ Sosyal Uyum Alt Faktörüne Ait Puanlar Arasındaki Korelasyon Dağılımları*

		Düşünme Becerisi Puanı	Dil Becerisi Puanı	Sayı Becerisi Puanı	EÖBÖ Toplam Puanı
	r	0.290	0.155	0.241	0.299
Sosyal Uyum Alt Faktörü	p	0.004*	0.130	0.018*	0.003*
	n	97	97	97	97

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde, çocukların sosyal uyum alt faktör puanları arttıkça düşünme becerileri alt ölçek puanları (p<0,05), sayı becerileri alt ölçek puanları (p<0,05) ve EÖBÖ toplam puanlarının (p<0,05) anlamlı düzeyde arttığı saptanırken; dil becerileri alt ölçek puanlarında anlamlı düzeyde bir değişiklik olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7. *Çocukların Erken Öğrenme Becerileri Ölçeği ve Alt Ölçek Puanları ile SUBÖ Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörüne Ait Puanlar Arasındaki Korelasyon Dağılımları*

		Düşünme Becerisi Puanı	Dil Becerisi Puanı	Sayı Becerisi Puanı	EÖBÖ Toplam Puanı
	r	0.198	0.118	0.072	0.160
Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü	p	0.052	0.250	0.484	0.117
	n	97	97	97	97

Tablo 7'ye bakıldığında, çocukların sosyal uyumsuzluk alt faktör puanları ile düşünme becerileri alt ölçek puanları (p>0,05), dil becerileri alt ölçek puanları (p>0,05), sayı becerileri alt ölçek puanları (p>0,05) ve EÖBÖ toplam puanları (p>0,05) arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Erken Öğrenme Becerileri Ölçeği (EÖBÖ) ve Sosyal Uyum ve Becerileri Ölçeği (SUBÖ) Puanlarının Cinsiyet ve Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşı Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8. *Çocukların Cinsiyetine göre EÖBÖ ve Alt Ölçek Puanları ile SUBÖ Sosyal Uyum ve Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktör Puanlarının Karşılaştırması*

	Cinsiyet	N	Ss	Sıra Ortalaması	U	p
Sosyal Uyum Alt Faktörü	Erkek	53	6.6	43.2	859	0.026*
	Kız	44	10.2	56.0		
Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü	Erkek	53	2.9	45.1	958.5	0.130
	Kız	44	3.3	53.7		
Düşünme Becerisi Puanı	Erkek	53	2.4	42.0	792.5	0.006*
	Kız	44	2.4	57.5		
Dil Becerisi Puanı	Erkek	53	1.5	53.3	936	0.090
	Kız	44	1.6	43.8		
Sayı Becerisi Puanı	Erkek	53	2.9	43.4	867	0.029*
	Kız	44	2.6	55.8		
EÖBÖ Toplam Puanı	Erkek	53	5.6	43.7	886.5	0.042*
	Kız	44	5.3	55.4		

*p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde, cinsiyetler açısından sadece kız çocuklarının SUBÖ sosyal uyum alt faktör puanları (p<0,05), düşünme becerileri alt ölçek puanları (p<0,05), sayı becerileri alt ölçek puanları (p<0,05) ve EÖBÖ toplam puanlarının (p<0,05) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenirken sosyal uyumsuzluk alt faktör puanlarında (p>0,05) ve dil becerileri alt ölçek puanlarında (p>0,05) anlamlı düzeyde bir artışa rastlanmamıştır.

Tablo 9. *Çocukların Okul Öncesi Eğitime Başlama Yaşına Göre EÖBÖ ve Alt Ölçek Puanları ile Sosyal Uyum ve Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktör Puanlarının Karşılaştırması*

	O.Ö.E. Başlama Yaşı	N	Ss	Sıra Ortalaması	U	p
Sosyal Uyum Alt Faktörü	3-4 yaş	11	10.7	63.2	317	0.075
	5 yaş	86	8.4	47.2		
Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü	3-4 yaş	11	2.3	61.1	340	0.128
	5 yaş	86	3.1	47.5		
Düşünme Becerisi Puanı	3-4 yaş	11	1.4	54.9	408.5	0.459
	5 yaş	86	2.6	48.3		
Dil Becerisi Puanı	3-4 yaş	11	1.7	43.0	406.5	0.441
	5 yaş	86	1.5	49.8		
Sayı Becerisi Puanı	3-4 yaş	11	3.6	48.5	467	0.945
	5 yaş	86	2.7	49.1		
EÖBÖ Toplam Puanı	3-4 yaş	11	5.5	47.9	461	0.891
	5 yaş	86	5.5	49.1		

Tablo 9'a bakıldığında ise çocukların okul öncesi eğitime başlama yaş grupları ile sosyal uyumlu alt faktör puanları (p>0,05), sosyal uyumsuz alt faktör puanları (p>0,05), düşünme becerileri alt ölçek puanları (p>0,05), dil becerileri alt ölçek puanları (p>0,05), sayı becerileri alt ölçek puanları (p>0,05) ve EÖBÖ toplam puanı (p>0,05) arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Tablo 6'da çocukların sosyal uyum alt faktör puanları arttıkça düşünme, sayı becerileri alt ölçek puanları ve erken öğrenme becerileri ölçeği toplam puanının anlamlı düzeyde arttığı belirlenirken dil becerileri alt ölçek puanında anlamlı düzeyde değişiklik olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre; çocukların sosyal uyum puanlarının düşünme becerileri, sayı becerileri ve erken öğrenme becerileri puanlarında etkili olduğu ancak dil becerileri puanlarında etkili olmadığı söylenebilir. Tablo 7'de ise çocukların sosyal uyumsuzluk alt faktör puanları ile düşünme, dil, sayı becerileri alt ölçek

puanları ve erken öğrenme becerileri toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Dolayısıyla çocukların sosyal olarak uyumsuz olma durumlarının düşünme, dil, sayı ve erken öğrenme becerilerini anlamlı düzeyde etkilemediği söylenebilir.

Oruç, Haktanır ve Dinçer (2003), 0–6 yaşındaki Türk çocukları ile ilgili olarak yapılmış olan araştırmaları değerlendirmişlerdir. Araştırmalar arasında; anaokuluna giden altı yaşındaki çocukların renk, harf, sayı, karşılaştırma ve şekil kavramları ile yön, sosyal duygusal, mekân ve ölçü kavramları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptayan araştırma bulgularına yer vermişlerdir. Dobbs, Doctoroff, Fisher ve Arnold (2006), matematik becerileri ile sosyal-duygusal davranışlar arasındaki ilişkilere yönelik yaptıkları kesitsel çalışmada; kendini kontrol ve bağlılığın daha çok matematik becerileri ile ilişkili olduğunu ve kapsamlı davranış problemleri, içsel semptomlar, geri çekilme, sosyal problemler ve dikkat problemlerinin ise daha zayıf matematik becerileri ile ilgili olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca erken matematik eğitimi alan çocuklarla, eğitim almayan çocuklar karşılaştırılmış ve katılanların daha az davranış problemlerine sahip oldukları belirlenmiştir. Ek olarak, erken matematik eğitimine katılımın, sosyal duygusal güçlükler ve matematik becerileri arasındaki ilişkileri azalttığı bulunmuştur. Sunulan araştırmalarda da görüldüğü gibi, çocukların sosyal uyumları ile bilişsel becerileri arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, çocukların sosyal yönden nasıl destekleneceği ve sosyal uyumsuzlukları ile nasıl başa çıkılabileceği ile ilgili konularda ailelerin, çocukla yakından ilgilenen yetişkinlerin ve eğitimcilerin uzman kişiler tarafından daha fazla bilinçlendirilmesi ve gerekli durumlarda hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri önerilebilir.

Tablo 8’de cinsiyet değişkeni dikkate alındığında kız çocuklarının sosyal uyum alt faktör puanlarının, düşünme ve sayı becerileri alt ölçek puanlarının ve erken öğrenme becerileri toplam puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenirken dil becerileri alt ölçek puanının anlamlı düzeyde değişiklik olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte erkek çocukların SUBÖ sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk alt faktör puanları, düşünme, dil ve sayı alt ölçek puanları ve erken öğrenme becerileri ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olmadığı bulunmuştur. Seng (1992), dokuz yıllık bir araştırma yürütmüştür. Araştırmada, farklı yaşlarda okul öncesi çocuklarının bazı önemli bilişsel ve sosyal gelişim süreçlerini incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada bilişsel gelişme, sosyal davranışlar, cinsiyet, ev ve okul çevresi ve bu faktörler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonunda tüm yaş gruplarında sosyal becerilerde kız çocuklarının erkek çocuklardan daha iyi performans gösterdikleri bulunmuştur. Gazeloğlu Er (2000) ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin psiko-sosyal gelişimlerinde, anne-baba tutumunun etkili olup olmadığını incelediği araştırmasında; psiko-sosyal gelişim ölçeğinin alt bölümleri olan, kendi kendisini yönetme, ilgiler, fertler arası ilişkiler ve genel toplamda araştırmaya alınan çocuklar arasında kızların erkeklere oranla daha başarılı oldukları bulunmuştur. Dağlıoğlu ve Metin (2004), anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının günlük yaşam olaylarındaki bazı matematiksel kavramlarla ilgili başarı düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda; eşleştirme, gruplama, serileme ve çıkarma işlemlerinde kızların daha başarılı olduğunu bulmuşlardır. Koçak ve Tepeli (2006) yaptıkları çalışmada, dört-beş yaş çocuklarında sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırma sonunda, dört-beş yaş grubu çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını, cinsiyet değişkeninin etkilediğini belirlemişlerdir. Ortalamalar incelendiğinde hem işbirliği hem de sosyal ilişki davranışlarında kızların puan ortalamalarının erkeklerin puan ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Kandır ve Orçan (2009) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin beş-altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerilerini bazı değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, çocukların cinsiyetine göre erken öğrenme becerileri toplam puan ve alt ölçek puan (düşünme, dil ve sayı becerileri) karşılaştırmalarında; sadece düşünme becerileri puanları açısından cinsiyetler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Anasınıfına devam eden kız çocuklarının düşünme becerileri puanları anasınıfına devam eden erkek çocuklarının düşünme becerileri puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olarak belirlenmiştir. Diğer puanlar açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Sunulan araştırma bulgularında da kız çocuklarının sosyal uyum, düşünme, sayı ve erken öğrenme becerileri puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda okul öncesi eğitim programlarının uygulanmasında erken öğrenme becerileri ile sosyal uyum ve becerilerinin desteklenmesine ilişkin olarak kız çocukları kadar erkek çocuklarının da daha fazla ilgisini çekecek ve katılımlarını sağlayacak etkinliklere yer verilmesi ve buna ilişkin düzenlemeler yapılması önerilebilir.

Tablo 9’da çocukların okul öncesi eğitime başlama yaşı ile SUBÖ sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk alt faktörleri, düşünme, dil, sayı alt ölçek puanları ve erken öğrenme becerileri toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Oruç, Haktanır ve Dinçer (2003), 0–6 yaşındaki Türk çocukları ile ilgili olarak yapılmış olan araştırmaları değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda; okul öncesi kuruma devam eden beş-altı yaş grubu çocukların bazı sayı kavramlarına ait becerileri kazanma yüzdeleri okula devam etme süreleri ile doğru orantılı olduğunu saptayan araştırma bulgularına yer vermişlerdir. Kandır ve Orçan (2009), okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin beş-altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerilerini bazı değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitime başlama yaşı ile sayı ve dil becerileri alt ölçek puanları arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarında okul öncesi eğitime başlama yaşı düştükçe, dil ve sayı becerileri puanlarının anlamlı düzeyde arttığı bulunmuştur. Bununla birlikte alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının puanları ile okul öncesi eğitime başlama yaşı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Sunulan araştırmalarda okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların okula başlama yaşları ile erken öğrenme becerileri (düşünme, dil ve sayı becerileri) arasında anlamlı düzeyde olumlu yönde ilişki tespit edilmiştir. Bu durumun çocukların okul öncesi eğitim programlarından yararlanmalarından ve yine özellikle üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda daha bilinçli olabilmesinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Koçak ve Tepeli (2006) yaptıkları çalışmada, dört-beş yaş çocuklarında sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırma sonunda, dört-beş yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkeninin etkilemediği bulunmuştur. Bu bağlamda Tablo 9’un araştırma bulguları olan çocukların okul öncesi eğitime başlama yaş grupları ile sosyal uyumlu alt faktör puanları, sosyal uyumsuz alt faktör puanları, düşünme becerileri alt ölçek puanları, dil becerileri alt ölçek puanları, sayı becerileri alt ölçek puanları ve EÖBÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık olmaması ile yukarıda sunulan araştırma sonuçları paralellik göstermektedir. Bu sonuca göre, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmalarının, onların bilişsel ve sosyal gelişim alanlarının desteklenmesi açısından eksikliklerinin tespit edilerek giderilmesinin etkili olduğu düşünüldüğünde, kurumsal okul öncesi eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve eğitimde kalitenin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Başaran, N. (2006). *Erken öğrenme becerilerini değerlendirme aracının tokat örnekleminde 48–66 aylık Türk çocuklarına uyarlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Baymur, F. (1961). Lise ve dengi okullara devam eden öğrencilerin problemleri. Eğitim Araştırmaları Serisi 15, İstanbul.
- Benson, C. «*I don’t think I can do it; I can’t work it out for myself*» *The importance of providing primary children with thinking skills for their future lives*. Faculty of Education, University of Central England, Westbourne Road, Edgbaston, Birmingham. [Online] Retrieved on 23-July-2008, at URL: http://www.unesco.org/education/educprog/ste/pdf_files/connect/ClareBenson.PDF
- Charlesworth, R. ve Radeloff, D.J. (1991). *Experiences in math for young children*. Second Edition. New York: Delmar Publishers Inc.
- Charlesworth, R. (2005). Prekindergarten mathematics: connecting with National Standards. *Early Childhood Education Journal*, 32 (4), 229–236.
- Çağdaş, A. (1997). *İletişim dilinin 4–5 yaş çocuklarının sosyal gelişimlerine etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Çimen, S. (2000). *Ankara’da üniversite anaokullarına devam eden beş altı yaş çocuklarının psiko-sosyal gelişimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Metin, N. (2002). Anaokuluna devam eden 5–6 yaş grubu çocuklar arasından matematik alanında üstün yetenekli olanların belirlenmesi. [Online]:

- www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/ozetler/msword/d220.doc adresinden 10. 23. 2007 tarihinde indirilmiştir.
- Develi, H. ve Orbay, K. (2002). İşlem öncesi dönem çocuklarında sayı kavramının gelişimi. [Online]: http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek5/B_kitabi/pdf/matematik/bildiri/t222d.pdf adresinden 22.11.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Dobbs, J., Doctoroff, G. L., Fisher, P. H. ve Arnold, D. H. (2006). The association between preschool children's socio-emotional functioning and their mathematical skills. *Applied Developmental Psychology*, 27, 97–108.
- Eastman, P. (2001). The preschool years: a time for learning. *Theory Into Practice*, 28, 53–57.
- Gander, M.J. ve H.W. Gardiner (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Dördüncü Baskı, (Çev: Ali Dönmez, Nermin Çelen, Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gazeloğlu Er, C. (2000). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin psiko-sosyal gelişimine ana-baba tutumunun etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Glevey, K. E. (2008). Thinking skills in England's National Curriculum. *Journal of Improving Schools*, 11 (2), 115–125.
- Işık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1989). Okulöncesi eğitimi ve bir erken destek modeli olarak anne eğitimi. Ya-Pa 6. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, [Online]: <http://meb.gov.tr> adresinden 12 Mart 2007 tarihinde indirilmiştir.
- Kandır, A. ve Orçan, M. (2009). Alt ve üst sosyo- ekonomik düzeydeki ailelerin beş- altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerilerinin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (1), 1–13.
- Karagöz, H. (2005). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. Binnur Yeşilyaprak (Ed.), Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Koçak, N. ve Tepeli, K. (2006). Dört-beş yaş çocuklarında sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. 1. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi. Bildiri Kitabı. II. Cilt. İstanbul.
- Orçan, M. (2009). *Anasınıfına devam eden 60–72 aylık çocukların erken öğrenme becerilerine destekleyici eğitim programlarının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Oruç, Ç. A, Haktanır, G. ve Dinçer, H. (2003). “0–6 yaşındaki Türk çocukları ile ilgili olarak yapılmış olan araştırmaların değerlendirilmesi”. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. Bildiri Kitabı 1. Kuşadası.
- Özbay, Y. (2003). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Dördüncü Baskı. Trabzon: Akademi Kitabevi.
- Razon, N. (1987). Okulöncesi çocukta sık rastlanan uyum ve davranış sorunlarından bazıları ve anaokulunda çözüm önerileri. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Antalya.
- Seng, S.H. (1992). Cognitive and social development of preschoolers: gender differences institute of education (Singapore). Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Reports-Research/Technical (143), San Francisco.
- Wegerif, R. (2007). Teaching thinking: metaphors and taxonomies. *Dialogic Education and Technology*, 7, 125–157.
- Wilson, V. (2000). *Education forum on teaching thinking skills report*. Edinburgh. [Online] Retrieved on 14-October-2008, at URL: <http://www.scotland.gov.uk/library3/education/fts00.asp>
http://www.dhs.gov/dhs/lib/dhs/pdfs/child/delearningstandards_numb2_05-005_document.pdf
<http://teacherlink.ed.usu.edu/tlresources/reference/EarlyMath/06ThinkingMath.html>